

УДК 005.21:005.332.4

УПРАВЛІННЯ АДАПТАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Кривобок Катерина Володимирівна, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — В доповіді було сформовано основні етапи формування системи показників необхідних для аналізу діяльності підприємства. Також проаналізовано особливості застосування основних методів та інструментів стратегічного менеджменту при адаптації підприємств до впливу конкурентного середовища.

Ключові слова — інструменти адаптації підприємств, мінливе конкурентне середовище, інструменти стратегічного менеджменту

Сучасні процеси глобалізації посилюють конкуренцію у всіх сферах діяльності. Закордонні високотехнологічні компанії завойовують національний ринок, що змушує українські підприємства відстоювати власні інтереси у боротьбі за ресурси та споживачів. Основою, що забезпечує отримання позитивного результату в управлінні підприємством є використання сучасних інструментів стратегічного менеджменту, які надають можливість визначити сильні та слабкі сторони конкурентів для побудови власної ефективної стратегії конкурентної боротьби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій довів, що питанням адаптації підприємств до змін конкурентного середовища присвячено багато досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених серед яких: С. Алексєєв, І. Ансофф, Л. Антонюк, М. Кизим, С. Стадник, А. Тищенко, О. Тридід, М. Портер, О. Раєвнева, А. Томпсон, Й. Шумпетер, О. Ястремська та інші.

Проте, більшість вчених у результатах своїх досліджень приділяють увагу лише окремим елементам внутрішнього або зовнішнього середовища підприємства, що значно обмежує використання його адаптаційного потенціалу

та знижує ефективність застосування власних конкурентних переваг. Тому, більш поглибленого дослідження потребує світовий та вітчизняний досвід стосовно використання сучасних інструментів менеджменту для формування моделі стратегічної поведінки підприємства в умовах зростаючої конкуренції.

Метою дослідження є удосконалення існуючих інструментів аналізу господарської діяльності підприємств заснованих на традиційних методах стратегічного менеджменту задля забезпечення його ефективної адаптації до мінливості конкурентного середовища.

Процеси інтеграції національної економіки у світову суттєво вплинули на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств особливо представників реального сектору економіки. Обмеженість власних ресурсів, які необхідні для забезпечення стійкого виробничого процесу, обумовлює пошук та використання нових сучасних інструментів для вирішення проблем адаптації підприємств до виникнення кризових явищ. Більшість українських керівників використовують «ручний режим» управління, який недостатньо враховує основні тенденції і це значно ускладнює процес адаптації. Призводить навіть до прийняття помилкових управлінських рішень і як наслідок в решті решт ці підприємства виявляються у «глухому куті».

Вивчення практичного досвіду вітчизняних підприємств доводить, що свою адаптацію (реорганізацію відповідно до змін зовнішнього середовища) вони розпочинають із запізненням, зазвичай після того як опинились у кризовому становищі і це значно знижує їх можливості. Тому, в сучасних умовах господарювання кожне підприємство має своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

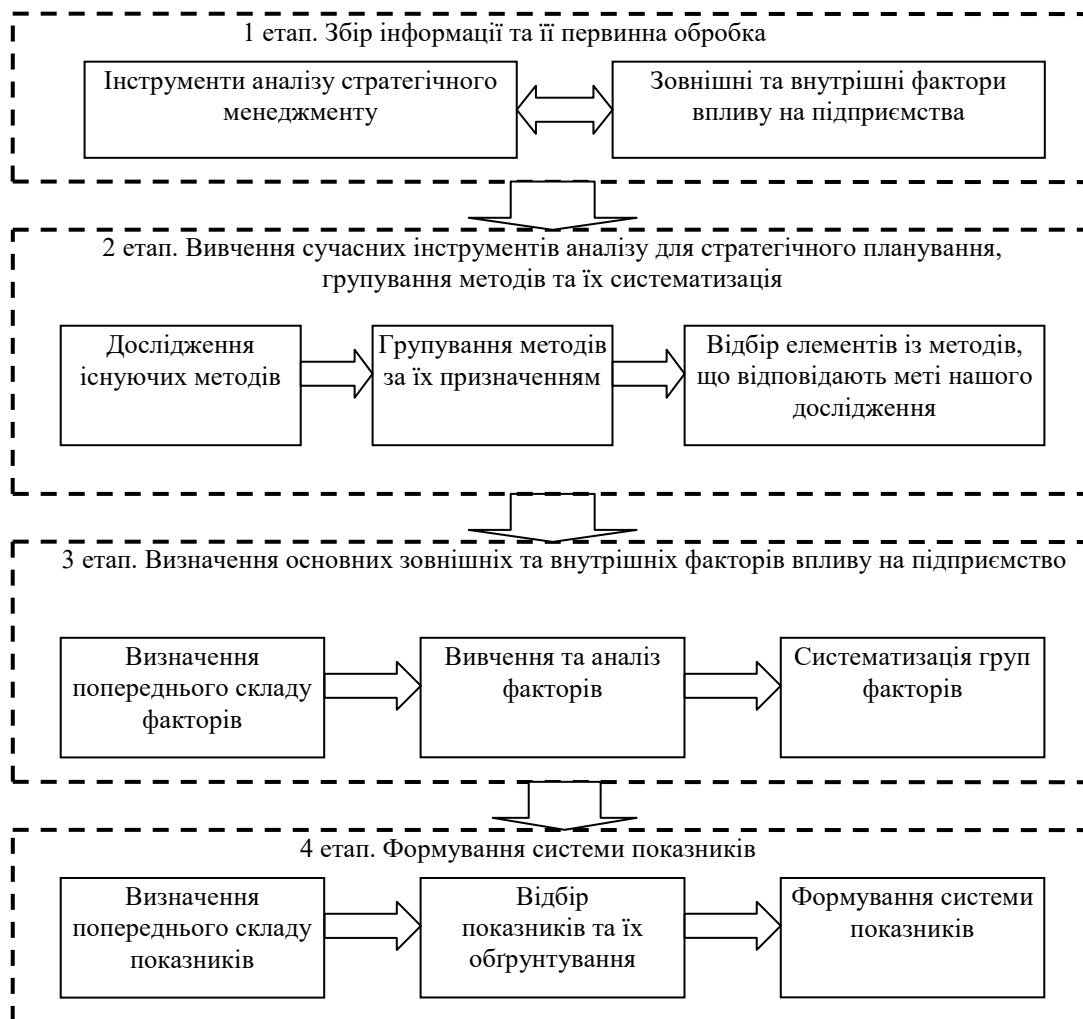

Рис. 1. Формування системи показників для аналізу діяльності підприємства

Для цього йому необхідно використовувати ефективний економічний механізм, який максимально враховує специфіку його діяльності та забезпечить адекватну реакцію на тенденції змін.

Світовий досвід свідчить [1 - 5], що провідні підприємства використовують різні інструменти аналізу, які забезпечують їм ефективну адаптацію до змін зовнішнього середовища завдяки своєчасно прийнятим управлінським рішенням. Нами було розглянуто основні сучасні інструменти аналізу стратегічного менеджменту та сформовано систему показників згідно підходу, який наведено на рис. 1.

Перший етап передбачає збір інформації стосовно стратегічних інструментів менеджменту, які застосовуються для аналізу діяльності підприємств, що вміщує наступне:

вивчення літературних джерел, збір інформації про основні наукові та практичні підходи й методи, які пропонуються науковцями і фахівцями-практиками для аналізу діяльності підприємств, результати якого використовуються для стратегічного планування;

визначення зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на діяльність підприємств з урахуванням їх специфічності та належності до галузі.

Наступний етап (2) - це вивчення сучасних інструментів аналізу для стратегічного планування, який передбачає:

вивчення світового досвіду та доробку вітчизняних науковців, менеджерів, аналітиків щодо застосування стратегічних інструментів менеджменту для аналізу господарської діяльності підприємств;

обґрунтованість отриманих результатів та можливості їх застосування в стратегічному плануванні;

групування методів згідно їх початкового функціонального призначення та визначення впливу факторів (зовнішніх та внутрішніх) на діяльність підприємства;

дослідження методів аналізу стратегічного менеджменту та відбір окремих елементів для нашої методики.

На третьому етапі визначаємо основні зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на діяльність підприємств галузі машинобудування, що уміщує:

визначення попереднього складу факторів;

вивчення та аналіз ступеню впливу різних факторів на діяльність підприємства;

систематизація факторів та їх групування згідно мети нашого дослідження.

Четвертий етап передбачає формування груп показників для аналізу діяльності підприємств, результати якого нами будуть використовуватись для підвищення адаптаційних можливостей підприємства, що передбачає:

на основі проведеного дослідження сутності методів аналізу, які використовуються у стратегічному менеджменті та досвіду їх застосування визначення попереднього складу показників;

формування переліку вимог до показників, які планується використовувати в методиці;

відбір та обґрунтування показників;

формування системи показників для нашої методики, яку буде застосовано під час аналізу господарської діяльності підприємств галузі машинобудування Харківського регіону задля підвищення їх конкурентних переваг та забезпечення високих адаптаційних властивостей.

Враховуючи сутність досліджених методів та інструментів стратегічного аналізу, які розрізняються складністю, наочністю та абстракцією можна зазначити наступне: по-перше, ні один із розглянутих методів не може бути застосоване в реаліях нашого ринку без відповідної доробки; по-друге, кожен з методів має своє функціональне призначення і не

дозволяє в повному обсязі виконати аналіз господарської діяльності машинобудівних підприємств відповідно меті нашого дослідження та отримати реалістичні результати; по-третє, для вирішення поставлених завдань необхідно розробити власний універсальний метод для аналізу діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств на основі використання існуючих методів з урахуванням доробку українських вчених та фахівців-практиків.

Крім того, в подальших наукових розробках авторами планується поглиблено розглянути вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на господарську діяльність промислових підприємств та запропонувати практичні рекомендації щодо ефективного управління процесами їх адаптації.

Список використаних джерел

1. Стадник В.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства [Текст] / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 327 с.

2. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент : концепции и ситуации для анализа / А.А. Томпсон, А.Д. Стрикленд; Пер. с англ. А.Р. Ганиева, Э.В. Кондукова. – М. : Вильямс, 2013. – 928 с.

3. Мельник А.О. Адаптація вітчизняних підприємств в умовах економічної кризи / А.О. Мельник // Бізнес Інформ. – 2012. – №10. – С. 30–32.

4. Рудніченко Є.М. Адаптація системи економічної безпеки підприємства до впливу суб'єктів митного регулювання: сутність та рівні / Є.М. Рудніченко // Бізнес Інформ. – 2014. – №4. – С. 308–312.

5. Татаркин А. И. Конкурентоспособность социально-экономических систем: вызовы нового времени: Монография. / А.И. Татаркин, В. В. Криворотов, Н. А. Кизим, др. М.: ЗАО «Издательство Экономика». – 2014. – 424 с.

Автори

Кривобок Катерина Володимирівна П.І.Б. старший викладач кафедри менеджменту та бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця (krivobokkv@gmail.com).

Тези доповіді надійшли 07 лютого 2017
Опубліковано в авторській редакції.